

Модар нақит

Наслов на оригиналот
Katharina Winkler
Blauschmuck

© Suhrkamp Verlag Berlin 2016
© of the translation: S. Fischer Foundation
by order of TRADUKI
Сите права се задржани.

© Антолог, Скопје, 2020
(македонско издание)

Ниту еден дел од оваа книга не смее да биде препечатуван, умножуван или објавуван во која било форма или на кој било начин во печатените и во електронските медиуми без посебна дозвола од издавачот.

Издавањето на ова дело беше поддржано од ТРАДУКИ, книжевна мрежа, на која припаѓаат Сојузното министерство за Европа, интеграции и надворешни работи на Република Австрија, Министерството за надворешни работи на Сојузна Република Германија, швајцарската фондација за култура ПроХелвеција, КултурКонтакт Австрија (во име на Сојузната канцеларска служба на Република Австрија), Гете Институтот, Агенцијата за книги на Словенија ЈАК, Министерството за култура на Република Хрватска, Ресорот за култура на владата на кнежеството Лихтенштајн, Фондацијата за култура на Лихтенштајн, Министерството за култура на Албанија, Министерството за култура и информирање на Република Србија, Министерството за култура национален идентитет на Република Романија, Министерството за култура на Црна Гора, Министерството за култура на Република Северна Македонија, Министерството за култура на Република Бугарија, Саемот на книгата во Лајпциг и фондацијата С. Фишер.

traduki

Модар накит

Катарина Винклер

превод од германски
Елена Конеска Светиева

Библиотека
Бранови
книга 253
Скопје, 2020
Главен уредник
Жарко Кујунџиски
Извршен уредник
Валентина Кујунџиска
Графичко уредување
Марко Трпески
Лектура
Мартина Јаневска

Издава
Антолог
ул. „Горѓи Пулевски“ бр. 29 лок. 1, Скопје
тел. / факс (02) 3201 007
contact@antolog.mk
Жиро сметка 300000003674784
„Комерцијална банка“ а.д. Скопје
ЕДБ 4080014541495

Печатница Графоден
ул. „Горно Лисиче“ 69, Скопје
Тираж 800

Printed in Republic of North Macedonia

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека
„Св. Климент Охридски“, Скопје

821.163.2-31

ВИНКЛЕР, Катарина

Модар накит / Катарина Винклер ; превод од германски
Елена Конеска Светиева. - Скопје : Антолог, 2020. - 184 стр. ; 20
см (Библиотека Бранови ; кн. 253)

Превод на делото: Blauschmuck / Katharina Winkler

ISBN 978-608-243-377-6

COBISS.MK-ID

Библиотека
Бранови
~

Катарина Винклер
Модар накит

роман

Сїоред висїинска живоїна їриказна

Ние децата сме стадо.

Сеното ни е кревет. Мирис на лето. Сме исполегнале едно преку друго и којзнае чија е раката овде или ногата онде.

Мајко?

Дишеме длабоко. Мирисаме на изминатиот ден.

Испотени, изгорени од сонцето си прдиме едни на други в лице.

Велат, десет деца сме, велат, јас сум била седмата.

Небаре крава, мајка ги фрла едноподруго децата, помеѓу две сеидби, на жетва, сред жештината додека го збира сеното. Помеѓу два снопа, туку ќе ѝ се лизне некое од под skutot, еднаш женско, друг пат машко, па пак женско, па машко, па женско, па машко, небаре бисерчиња нанижани на конец.

Само еднаш се родија две машки во низа, ама второто умре на породување, а по него повторно дојде женско.

На нашиот рид има и други стада деца.

Се викаме, Алије, Хусеин, Фатма, Мехмет, Јилдиз, Али, Филиз, Сајит, Зехра, Ремзи, Селин, Вели.

Кози, јариња, јагниња, овци, деца, крави, телиња, магарина, коњ. Сите заедно сме ем стадо, ем овчари истовремено. Се чуваме едно со друго, се храниме и се маваме едно со друго по слабините. Мајка нè штити од татко, татко нè штити од волците а ние, децата, се штитиме меѓу себе како што се штитат овците и јагнињата, козите и јарињата меѓу себе. Хусеин и Мехмет ги чуваат кравите, Сајит и Зехра козите, а Јилдиз овците.

Јас ги чувам јагнињата.

Отаде ридот знаат да се вдадат волци, еден по друг, шест-седум, цела glutница. Се нафрлаат врз овците, озабени, го парчосуваат пленот, цревата и желудникот полни трева, меѓусебно си дрпаат месо од муцките. Растреперени ребра меѓу распарченото животно.

Ждерат.

Волците ждерат овци. Им ја вадат утробата. Роварат по цревата.

Дробови, црева, џигер, слезина, срце.

Смртта е црвена. Крв на бела волна. Крв на зелена ливада. Траги крв, крв што се лизга, крв што капе, тече, блика.

Кога glutницата волци ќе се повлече, доаѓаат мувите. Црни облаци врз труповите.

Меѓу овците одеднаш се појавува Јилдиз. Од црните плетени и капат капки, уште мокра од играњето кај потокот.

Татко ќе ме натепа! Татко ќе ме натепа!

А потоа викнува:

Филиз! Филиз!

Небаре јас знам што треба да се стори. Зад мене чувствувам:

Татко. Го гледам во лицето на Јилдиз, се качува по ридот, ги крева замастените раце и викнува во очај:

Алах!

На бојното поле лежат чајот, шеќерот, солта и облеката за наредната година.

Татко вика по синовите. Хусеин и Мехмет дотрчуваат, колнат, се жалат: Алах! Потоа мршата ја фрлаат на количката. На количка, ги трускаат мртвите назад во шталата.

Јилдиз ја снемува некаде.

Другите од семејството, се собираме во шталата да ги исчистиме закланите животни.

Мајка офка над волната дамкосана со крв што никогаш веќе не ќе успее да ја испере или избели.

Кога се стемнува, татко тргнува да ја бара Јилдиз. Заканувачки чекори низ шталата, низ ливадата. А Јилдиз се пикнала во една грмушка како да е зајак.

Кога татко ќе ја открие, таа му бега низ пасиштето, преку ридот, во темнината на ливадите и се искачува на едно дрво.

Татко ѝ се заканува кон гранките, се обидува да се качи и тој, паѓа, пцуе, паѓа.

Се смрачува кога татко се упатува дома, во својот кревет. Таму спие мајка, со отворени очи. Чека дури здивот не му стане длабок и мирен, потоа се осмелува да појде кон дрвото. Џ подава на Јилдиз храна низ гранките:

Остани таму.

Од местото каде што спијам ја гледам сестра ми меѓу гранките во ноќта со јасна месечина.

Другиот ден имаме печено овчо месо.

Ние го делиме месото со волците.

Кога татко стапнува дома, со него доаѓа и тишината.

Стануваме, со поглед се договараме. Јилдиз повлекува стол зад татко, Фатма му ја слекува јакната од рамената, јас потрчувам во кујната до бурето, црпам вода во вангла, три црпалки. Фатма клекнува пред татко, му го одврзува и му го собува десниот чевел од петицата, јас клекнувам веднаш до неа и го пофаќам левиот, стапалото на татко е влажно и топло. Го потопувам во студената вода и го измивам денот од неговите табани. Зехра ми подава крпа, го тријам стапалото и го спуштам од мојата рака во сандала.

Мајка нешто пече. Ќе има погача со грав, сирење и свеж ајран.

Кога јадеме, седиме ко неми. Така, како што татко сака да биде.

Честа е пред и над сè, вели татко.
Честа го надминува и сонцето.
Честа нè остава мирно да спиеме.
Ја вдишуваме и ја издишуваме.
Ноќе и дење.
Честа мора да успева по нашите полиња.
Ја јадеме. А жените ги дојат своите деца со неа.
Честа му е најважна на татко ми.
Поважна и од нас, децата. Или од мајка.
Честа стои над сè, вели татко.
Честа ми е преку глава.

Имаме шест градини. Во нив растат компири, кромид, краставици, домати и пиперки, грав и зелени салати, пченка и босилек, слануток и зелка. Јаболка, круши, кајсии, црници, сливи и грозје.

Поседот ни е каменлив. Градината на соседите е поголема и пораскошна.

Овошките на соседот се наши, вели мајка. Дедо ги засади.

Кога татко бил млад, соседите викнале некој службеник од Киџи и ја прогласиле градината за нивна сопственост.

Татко само седел на масата и немо кимал гледајќи во лицата на четворицата синови на соседот.

Татко немаше браќа, така што тие го одредуваа законот.

Службеникот го измерил земјиштето и направил записник според сè што му било кажано.

Тогаш соседите ги наполниле чашите и наздравице со татко за добрососедскиот живот.

Кога ќе се зацрвенат црниците во соседската градина, ние децата си ја крадеме назад нашата сопственост, а слаткиот сок ни се разлива по брадата.

Она што не можеме да го изедеме, го собираме во корпи и ѝ го носиме на мајка. Го сушиме лете, го складираме во визбата, а го јадеме зиме.

Потокот го делиме со соседите. Девет дена во месецот тече за нас, останатите денови соседите си го насочуваат кон своите полиња и градини. Ние тогаш го чекаме потокот.

Долго пред да стигне го слушам како жубори.

Едно утро го свртивме дрвениот вентил и чекавме. Ама потокот не дојде. Зеленилото во градината веќе почна да се суши. Со исушени усти, Хусеин, Фатма и јас тргнавме угоре по правливото корито на потокот. Ама соседите, таму погоре, ни го беа украле потокот и си го спровеле кон својата градина. Доматите им беа со боја на вечерно руменило.

Кога ѝ раскажувавме на мајка, таа се претвори во фурија, бревташе и цапаше угоре низ кафеавите ливади, нејзините пискотници ги истеруваа соседите надвор од куќата. Пцостите се тркалаа по долината. Татко ми дотрча од шталата и тргна по ридот нагоре за да си ја спаси честа. Од зад ридот се појави Ајлин, ќерката на крадците, ѝ мавнав, ми мавна и таа.

Неколку дена подоцна, мајка и сосетката си муабетеа во кујната, небаре имаше доволно вода. Луѓето се реткост кај нас.

Во жешките денови спиеме на отворено. Седум деца на душеци полнети сено. Роеви муви ни ги опкружуваат устите и аглите од очите. Мајка пали оган и во него гори суви кравји лепешки. Со skutникот ни разнесува од чадот по лицата. Ова ќе ги разбрка мувите, ни вели. Сајит ми павта со стапалата пред лицето.

Ми мирисаат на кравји лепешки, вели, тоа ќе ги разбрка мувите.

Спијте!, гласот на мајка го прекрива неговиот кикот, ќе мора рано да станеме, има многу работа.

Зад чадот светкаат ѕвездите.
Најсветлата е моја.

Во нашата долина живеат стотици модри жени. Има светломодри, како мајка му на Некла, и темномодри, како мајка му на Фидан, има модроцрвени и модроцрни жени. Има жени што своите модрини ги носат околу вратот како обрач или во вдлабнатината под грлото како медалјон, на некои модрините им се на рацете, како алки околу зглобовите од дланките или стапалата.

Повеќето жени си го менуваат модриот накит од недела на недела, некои од ден на ден. Некои се смешкаат и покрај модриот накит, како Лејла, некои молчат во модрина, како Зехра.

Светломодрите жени стануваат темномодри, модроцрвените стануваат модроцрни. Темномодрите стануваат светломодри, но тоа е ретко, а жените што носат модроцрн накит, како Ајше, веќе никогаш не се откажуваат од тежината на бојата.

Има и жени на кои никој не им го видел модриот накит, жени што го кријат зад долги фустани, зад шамии, најчесто модри девојчиња како Елиф и Селин, кои сè уште несигурно ја носат својата модрина како првиот кармин на усните.

Модриот накит на жените носи своерачен потпис од мажите. Алатот е дрво или железо, а бројот на ударите ја одредува нивната модра нијанса.

Модрите жени ја носат бојата небесно. Летно небо прекриено со облаци, ледено зимско небо, немирно пролетно небо, сиво есенско небо, самрак, виножито.

Само Сонѓул е безнебесна жена, жена без модрина. Каде и да се појави, занемува секој разговор.

Што може да се разговара со безнебесна.

Со беспрекорна кожа се шета по селото. Жените вртат глава, нема збор, нема поздрав за безнебесните. Погледни ја само! Вели мајка ми и ме гали со модроцрната дланка по косата, ниту паметна, ниту вредна. Сепак: ниту една модра дамка!

И вакви има, вели таа, за жал.

Кога ќе пораснам, ќе бидам модра жена.

Се надевам на некоја модра нијанса, светла како зимското небо.